

Hagyomány - Tehetség - Korszerűség

Egy megvalósított közművelődési pályázat keresztmetszete

TÁMOP-3.2.3-08/2-2009-0056 | Összefoglaló záró kiadvány

Hagyomány - Tehetség - Korszerűség

Egy megvalósított közművelődési pályázat keresztmetszete

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei
Pedagógiai Szakmai, Szakszolgálati,
Közművelődési és Sportintézet

Miskolc, 2011

TARTALOM

Budai Erzsébet: Konzorciumban a közös célokért Vezető partner a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai Szakmai, Szakszolgálati, Közművelődési és Sportintézet	5
Pappné Szalka Magdolna: A konzorciumi partner bemutatása	7
Regéci Zoltánné: A projekt bemutatása	9
Pappné Szalka Magdolna: Oktatást kiegészítő iskolarendszeren kívüli programok	15
Szigetvári Eszter: Digitális kompetenciák fejlesztése hátrányos helyzetű célcsoportok számára	25
Falucsikai Zoltánné: Megtartó képességet segítő közösségi programok Szendrő – Szendrőlád – Szalonna községekben	27
Bányiczki Lászlóné: „Cigány mesterségek és foglalkozások a régi falun” kiállítás és a „Tehetséges cigány fiatalok kulturális seregszemléje” című program tapasztalatai	32
Takács Adrienn: Megyei Közművelődési Tudástár és Adatbázis	35

A kötetet szerkesztette és összeállította:
TAKÁCS ADRIENN

A kötetet lektorálta:
BORBÉLY SÁNDOR

ISBN 978-963-87211-4-3

Felelős kiadó:
BUDAI ERZSÉBET IGAZGATÓ

Kiadja:
BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYEI
PEDAGÓGIAI SZAKMAI, SZAKSZOLGÁLATI,
KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SPORTINTÉZET
3527 Miskolc, Selyemrét u. 1.
e-mail: info@borsod-ped.hu

A technikai szerkesztést a ROSVIG KFT. végezte

Készült a BRAVOGROUP KFT. nyomdájában

Budai Erzsébet

KONZORCIUMBAN A KÖZÖS CÉLOKÉRT

Vezető partner a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai Szakmai, Szakszolgálati, Közművelődési és Sportintézet

Az önkormányzati törvény alapján a megyei önkormányzat köteles ellátni azokat a törvényben előírt feladatokat, amelyek megoldására települési önkormányzat nem kötelezhető. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Közgyűlés a kötelező pedagógiai szakmai, szakszolgálati, közművelődési és sport feladatainak ellátása érdekében hozta létre a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai Szakmai, Szakszolgálati, Közművelődési és Sportintézetet.

Az intézmény típusa: többcélú – közös igazgatású – közoktatási intézmény, amelyben pedagógiai szakmai szolgáltatás, egységes pedagógiai szakszolgálat, tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság, közművelődési szakmai tanácsadó, szolgáltató tevékenységet ellátó és sport-szervező intézményegységek működnek. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében jellemző a kistéleplési szerkezet, a munkanélküliség magas aránya, a nehéz szociális körülmények között élő lakosság nagy száma. Intézetünk ezért fontosnak tartja, hogy a társadalmi felzárkózás ügyét széles körű szakmai tevékenységével támogassa. Munkánkat ezért az az alapelv határozza meg,

hogy oktatási és közművelődési projekteink megvalósítása már létező szakmai hálózatok megerősítését, illetve új együttműködési formák kialakítását segítsék elő. Ezen elv alapján dolgoztuk ki az „Együtt a térben – hálózati tevékenység a kistérségi közművelődési folyamatok elősegítése érdekében” című programcsomagunkat. Ennek elemei:

- a kistérségi kulturális stratégiákhoz szakmai alapananyagbiztosítása
- szakmai információs rendszer és adatbázis összeállítása, működtetése
- a munkaerő-piaci helyzetet javító felnőttképzések és programok indítása a közművelődési intézmények rendszeres bevonásával
- a kistérségekben hagyományos vagy hagyományt teremtő projektek szervezésének támogatása
- szakmai napok, továbbképzések szervezése
- közösségfejlesztő programok megvalósítása
- kistérségi alapon működő szakmai hálózatok kialakítása és beillesztése a kistérségi feladat-ellátás rendszerébe.

Az utóbbi két évtizedben paradigmaticus értékű változást hozott az a körülmény, hogy az oktatás és a közművelődés területén a széles értelemben vett szakmai fejlődés lehetősége nagymértékben az uniós pályázatokhoz kötődött. Látnunk kell ugyanakkor, hogy ezek a pályázatok nem csupán új forrásteremtési lehetőségeket jelentettek az eredményesen szereplő résztvevők számára, de nagyban hozzájárultak a sokszínű, változatos és tartalmas szakmai munka keretfeltételeinek megteremtéséhez is.

Közismert, hogy az Európai Unió oktatási és kulturális politikájának középpontjában olyan szabályozási és fejlesztési prioritások állnak, amely a korszerű tudás megszerzéséhez és megújításához, az élethosszig tartó tanulás ösztönzéséhez, a modern társadalom és gazdaság világában történő boldoguláshoz, valamint a személyes önmegvalósításhoz szükséges kompetenciákat tartalmazza. Ezekhez a prioritásokhoz megfelelően illeszkedik az intézetünk vezetésével lebonyolított „Építő közösségek” – közművelődési intézmé-

nyek az egész életen át tartó tanulásért című TÁMOP pályázat, amelyben konzorciumi partnerünk volt az Ózdi Művelődési Intézmények, illetve együttműködtünk a megye több kistérségével, művelődési létesítményeivel és civil szervezeteivel.

Pályázatunknak a „Hagyomány – Tehetség – Korszerűség” címet adtuk. Ez a három fogalom mindannyiunk tevékenységi köreinek közös metszeteit jelöli, másfelől ugyanakkor láthatóvá teszi azokat az alapelveket, melyekre alapozva a közművelődés, a nem formális tanulás, valamint az élethosszig tartó tanulás területein a partnerintézmények közös cselekvési terveket és programokat dolgozhattak ki az elmúlt két évben. Az említett projekt alapvető célként fogalmazta meg tehát, hogy a közművelődés az adott közösségek lokális hagyományaira, a helyi tudásokra, a minél szélesebb körben felismert tehetségre alapozva korszerű, alkalmazható, informális úton megszerezhető, s nem utolsó sorban sokféle irányba továbbfejleszhető tudást nyújtson az arra leginkább rászorulóknak számára.

Pappné Szalka Magdolna

A KONZORCIUMI PARTNER BEMUTATÁSA

Ózd közel negyvenezer fős állandó lakosával Borsod-Abaúj-Zemplén megye második legnépesebb városa. Jelentőségét növeli a régióban kistérségi központi funkciója, amely révén – a hozzá tartozó további 28 településsel együtt – összesen közel nyolcvanezer lakos kötődik valamilyen módon a városhoz.

Az Ózdi Művelődési Intézmények keretein belül működő ún. „Olvasó” a térség egyik legpatinásabb kulturális központja. Az intézmény jogelődjét (eredeti nevén: Ózdi Gyári Felvigyázó- és Munkásszemélyzet Olvasó Egylet) 1884-ben alapította a Rimamurány Salgótarján Vasmű Részvénytársaság, amely hosszú évtizedeken keresztül biztosította a város számára a közkönyvtári szolgáltatást, a helyi alkotó közösségek működését, illetve a lakosság művelődési lehetőségeit.

Az Olvasó Egylet székháza 1924-ben épült – jelenleg is eredeti formájában álló impozáns szecessziós épület. Megépítése kezdetétől fogva a város élete és kultúrája formálásában jelentőségteljes szerepet töltött be ez az intézmény, amelyet a helyiek a közbeszédben mindmáig többnyire „Olvasó”-ként azonosítanak.

A székház fennállásának hosszú történetében a leg súlyosabb törést 1999-ben szen-

vedte el. Ekkor ugyanis több évre bezárták az intézményt, melynek következtében az épület állaga meglehetősen leromlott. Az elmúlt években közel félmilliárd forintos beruházással, jelentős önkormányzati támogatással valósították meg az épület rekonstrukcióját. Ennek köszönhetően eredeti formáját 2007-ben nyerte vissza – ettől az időtől fogva újra öröme és büszkesége a helyi közösségnek. (Az épület rekonstrukciójának szakmai elismeréseként a Műemlékek és Műemléki Együttetek Nemzetközi Tanácsa, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága 2010. évben a városnak ICOMOS-díjat adományozott. Ózd város 2008-ban, a Magyar Népművelők Egyesületének Vándorgyűlésén méltán vehette át az Önkormányzatok a közművelődésért-díjat.)

Ózd Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 2007. július 1-től kezdődően önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szervként hozta létre új intézményét: az Ózdi Művelődési Intézményeket (a továbbiakban ÓMI, www.ozdolvaso.hu). Ennek székhelyéül az egykori Olvasó Egylet műemlékké nyilvánított épülete szolgált, amely egyben otthont ad a Városi Művelődési Központnak is. A 2500 négyzetméteres alapterületű szecessziós épü-

let gyönyörű tereivel, modern technikai felszereltségével komplex közművelődési tevékenységünkhöz méltó környezetet teremt és megfelelő szakmai háttérrel biztosít.

Az ÓMI további önálló szakmai jogkörrel rendelkező intézmény-egységei a Városi Könyvtár (www.vkoz.hu) és a Városi Múzeum (www.ozdolvaso.hu/muzeum/m.htm). Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy ezeken az intézményen kívül az ÓMI három peremkerületi közösségi házat is üzemeltet. Ez utóbbiak közművelődési és közgyűjtmenyi feladatokat látnak el Ózd város közigazgatási területén belül, illetve az ózdi kistérségben.

Az ÓMI a térség szellemi bázisa; az „Olvasó” pedig többfunkciós művelődési központként a város közéleti centruma, az információszerzés, az oktatás hatékony segítője, a művelődés, a továbbképzés, a rekreáció egyik alapintézménye, egyfajta kistérségi kulturális központ. Lényeges, hogy a hagyományos közművelődési feladatok mellett számos kiegészítő funkciót lát el az intézmény, befogadó színházként, ifjúsági házként, konferencia központként is működik. Olyan közösségi színtérnek tekinthető tehát, amelyben helyet kapnak az alkotó művészeti közösségek, a civil szervezetek, a városi, társadalmi és politikai ünnepek, és amely a lehető legteljesebb körben próbálja meg kielégíteni a legkü-

lönfélőbb társadalmi rétegek és korosztályok igényeit.

Az ÓMI működési tevékenységét és feladatait perspektivikusan szemlélve egy olyan változás lehetőségeit is magában foglaló tevékenységi kört kívánunk kialakítani és folyamatosan fejleszteni, amely megőrzi az eddigi sikeres gyakorlatokat, és hatékonyan épít a már meglévő tapasztalatokra, azaz kreatívan alapoz a sokszínűségre. Folyamatosak a technikai-infrastrukturális fejlesztéseink is, amelyekhez a hazai források mellett az Európai Unió támogatásait is megcélazzuk. Köszönet a B-A-Z Megyei Pedagógiai, Közművelődési és Sportintézetnek, hogy konzorciumi partnerei lehettünk a TÁMOP „Építő közösségek” 2. köre „Hagyomány - Tehetség - Korszerűség” projektben. Ezen első sikeres uniós pályázatunkat több is követte: TÁMOP „Építő közösségek” 1. kör: Ózdi Nők - Munka - Család, valamint: TÁMOP 3.2.10/11. „Nevelési-oktatási intézmények tanórai, tanórán kívüli és szabadidős tevékenységeinek támogatása” Szabadidős tevékenységek fejlesztése Ózdon címmel. E projektek a korszerű feladatellátáson, a képzések finanszírozásán túl számtalan fejlesztést, beruházást, eszközbeszerzést is lehetővé tesznek közművelődési intézményünk számára, ezáltal az élethosszig tartó tanulás támogatása minőségileg is kedvező irányokat vehet.

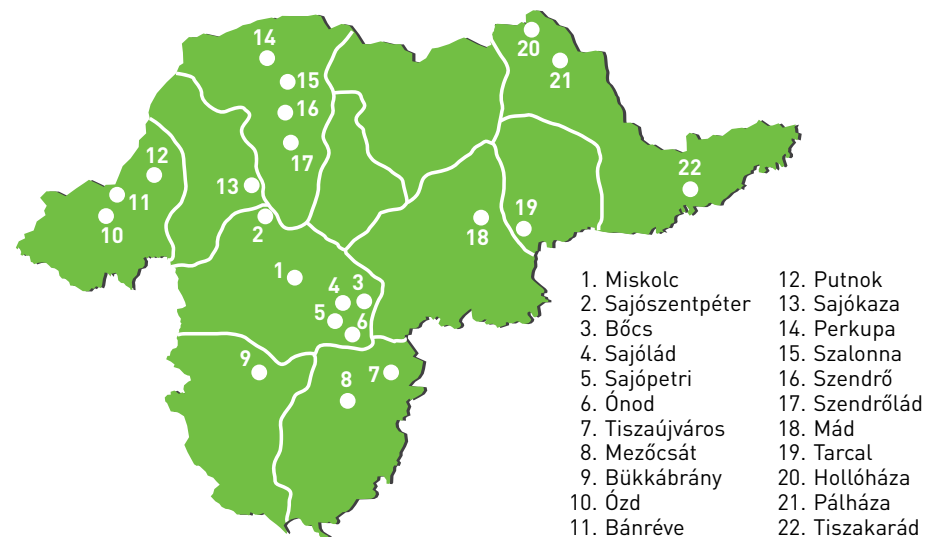
Regéci Zoltánné

A PROJEKT BEMUTATÁSA

A „Hagyomány - Tehetség - Korszerűség” című Európai Unió által támogatott pályázat két résztvevő konzorciumi partner - a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai Szakmai, Szakszolgálati, Közművelődési és Sportintézet, valamint az Ózdi Művelődési Intézmények - számára egy két évig tartó programsorozat megvalósítását tette lehetővé. A program lényege szerint hátrányos helyzetű kistételepülések közösségeinek revitalizációját állította középpontba, azaz kezdettől fogva jelentékeny

súlyú kérdésként kezelte a közösségi tevékenységek településmegtartó erejének problematikáját.

A projekt célja az volt, hogy a helyi közösségek hagyományaira építve a közművelődés eszközeivel segítse a már-már feledésbe merülő hagyományok, valamint az ezekhez kapcsolódó pragmatikus ismeretek felelevenítését, s hozzáférhetővé tegye a hátrányos helyzetű, leginkább rászoruló célcsoportok számára a hétköznapi is alkalmazható tudás megszerzését.

A projekt megvalósításában érintett települések

A pályázat és a hozzá kapcsolódó programok három lényegi komponens mentén valósultak meg:

- az ún. B komponens, többek között az oktatást kiegészítő iskolarendszeren kívüli programokat foglalta magába,
- a C komponens ellenben a hátrányos helyzetű csoportok digitális kompetencia fejlesztését tartalmazta,
- míg az E komponens a megtartó képességet segítő közösségi programok megvalósítását tette lehetővé.

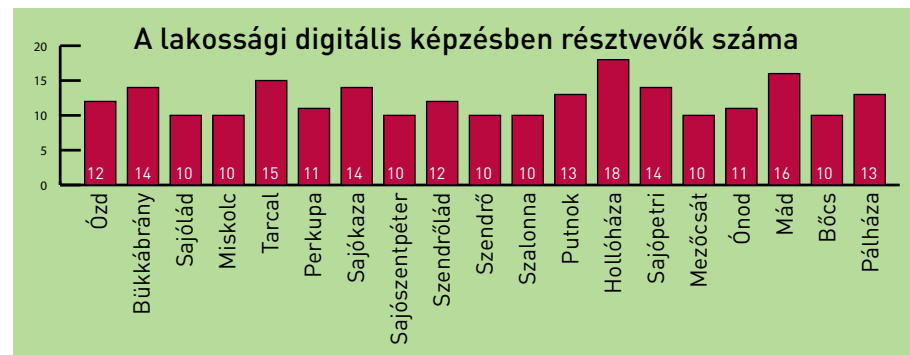
A programsorozat két tevékenységterület mentén valósult meg. Az egyik a szociális, a másik a közművelődési tevékenység. Borsod-Abaúj-Zemplén megye, azon belül is az Edelényi Kistérség valamint Ózd városa az ország leghátrányosabb települései közé tartozik.

Az itt élő roma közösségek helyzete az átlagosnál is nehezebb. Társadalmi beilleszkedésüket, valamint munka-erőpiaci reintegrációjukat nem csupán etnikai hovatartozásuk, alacsony képzettségük nehezíti, de köztudott, hogy a betölthető

munkahelyek száma tekintetében is az adott régió jellemezhető a legkedvezőtlenebb adottságokkal.

A C. komponens segítségével a digitális kompetenciák fejlesztésére irányuló képzéseken lehetőség nyílt egy korszerű informatikai alpműveltség megszerzésére, amely az általános informatikai ismeretek elsajátításán túl, a digitális kommunikáció alapjainak megtanulására (elektronikus levelezés, internet használat, internetes telefonhasználat stb.), azaz az e-ügyintézésben való alapfokú jártasság megszerzésére irányult. Első körben a megyében dolgozó közművelődési szakembereket segítettük hozzá a digitális tudás megszerzéséhez egy E-tanácsadó képzés keretén belül. Az így kiképzett szakemberek tették lehetővé, hogy az érintett társadalmak hátrányos helyzetű tagjai saját lokális erőforrásain keresztül újuljanak meg, vagy legalábbis valamilyen módon bekapcsolódjanak az integrációs folyamatokba.

Az alábbi diagram azt ábrázolja, hogy a megye mely településeit tudtuk bevonni

A lakossági digitális kompetenciafejlesztő tréning résztvevőinek száma település szerinti bontásban

ebben a formában a digitális kompetenciafejlesztő programba. A projekt segítségével 20 településen összesen 243 fő számára biztosítottunk térítésmentes informatikai alapképzést.

Az E. komponens segítségével olyan életvezetési tréningeket szerveztünk 13-14 éves fiatalok számára, amelyek során felszínre kerültek a képzésben résztvevő roma fiatalok beilleszkedéssel kapcsolatos

problémái. Az említett programok eredményeként könnyelhető el többek között, hogy a foglalkozásokon lezajlott beszélgetések mozgósítani tudták a fiatalok belső erőforrásait, felkeltették érdeklődésüket a munkaerőpiacon történő elhelyezkedésre, továbbá motiválóan hatottak az általános interetnikus együttélési és társadalmi normák internalizálására.

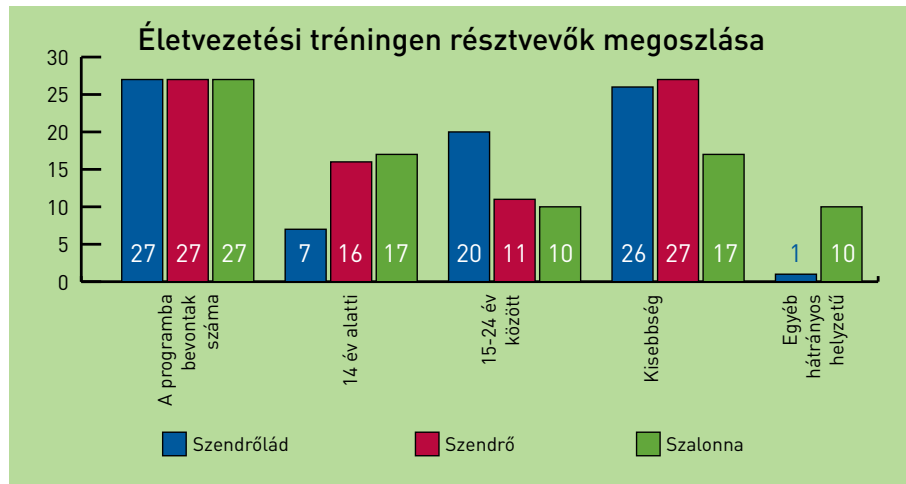
A konzorciumvezető és konzorciumi partner által megvalósított életvezetési tréningek indikátorszámai

A fenti diagramon láthatjuk, hogy a főpályázónál 9 olyan tréning megvalósítására került sor, amely 45 képzési alkalmat foglalt magába és 81 fő részvételével zajlott, illetve a konzorciumi partner esetében 7 tréning valósult meg, ahol összesen 84 fő vette igénybe a 70 foglalkozásból álló képzési alkalmat.

Az alábbi diagram a három leghátrányosabb településre vonatkozóan mutatja be az életvezetési táborok résztvevőinek korszerinti megoszlását és kisebbségi hovatartozását. Mindebből jól látszik, hogy a programmal azt a réteget sikerült elérnünk, amely a legrászorultabb társadalmi

csoportokból rekrutálódott, azaz a program eredményesen érte el azokat a résztvevőket, akik sajátos társadalmi helyzetük folytán beilleszkedési problémáikhoz valamilyen szakmai jellegű segítségre szorultak.

A program során lebonyolított foglalkozások, szakkörök, táborok a helyi értékek, hagyományok feltárásán túl egy olyan tudás megszerzéséhez segítették hozzá a fiatalokat, amely aztán komplex módon bővíthető, fejleszthető tudásterületként funkcionálnak az élethosszig tartó tanulás folyamatában. Mindezeket a tevékenységeket egy komoly igényfelmérő kutatás előzte

3. diagram: A résztvevők kor- és társadalmi helyzet szerinti megoszlása

meg, amelyet a Miskolci Egyetem Kulturális és Vizuális Antropológia Intézetének, illetve a tanszék munkáját segítő Komplex Kultúrakutatásért Alapítványnak a közreműködésével valósítottunk meg. A kutatás elsősorban az életvezetési, társadalmi beilleszkedési gondok feltárására, a meghatározott célcsoport társadalmi beilleszkedéssel kapcsolatos motivációinak, igényeinek felmérésére, továbbá a formális és informális képzések esetén megke- reshető potenciális helybeli oktatók felkutatására (pl. pedagógusok, közművelődési alkalmazottak, védőnők stb.) törekedett, de hasonlóan nagy hangsúlyt fektetett a programokat követő időszakban segítséget nyújtó mentorok felkutatására. Mindezek mellett sor került a helyi kisebbségi kultúra, a helyi értékek, hagyományok feltérképezésére is. A kutatás eredményei alapján készültek el a képzési, a szakköri és a tábo-

ri tematikák, valamint egy a kutatás eredményeit összegző kiadvány.

A program szakmai hozadékaként könyvelhető el – az említett tréningeken és képzéseken túl – egy olyan információs adatbázis létrehozása, amely papíralapú és online formában is lehetővé teszi, hogy a fiatalok egy helyen hozzájuthassanak a pályaválasztásukat segítő összes információhoz.

A B. komponens teljes egészében az Ózdi Művelődési Intézmények szervezésében zajlott, a tevékenységek zöme az ÓMI három amatőr csoportját érintette.

Napjainkban komoly erőfeszítést igényel a művelődési intézmények számára amatőr csoportjaik hosszú távú működtetése, fenntartása, programjaik megszervezése. Ennek hátterében a pénzühiányon túl szerepet játszik a motiválatlanság, az emberek bezárkózottsága, a közösségi

programokon való részvétel iránti igény csökkenése. Úgy tűnik azonban, hogy komoly közösségfejlesztő szerepe, kohéziós ereje volt például az Ózd Városi Vegyeskar tagtoborzó, hangképző és repertoárbővítő tevékenységének, az Aranygyűszű Díszitömművészeti Kör szakköreinek, az ÓMI Zenésszínház hangképzési, mozgásművészeti, helyzetgyakorlati és beszédtechnikai képzéseinek, melyekre a csoportok bizonytalan anyagi háttere miatt eddig nem volt lehetőség. Az elmúlt két évben folyamatosan szervezett, rendszeresen megtartott programjainak köszönhetően sikerült felkelteni a közösségi tevékenységekben való részvétel iránti igényt, rávilágítani a közös együttlét örömeire, csoportmegtartó erejére.

A projekt segítségével a csoportok vezetői is képzésben részesültek, ami által hosszú távon is biztosítva lesz az érintett mikroközösségek megfelelő szintű, legújabb módszertani ismereteken alapuló vezetése. A programokat egy-egy több napos nyári tábor zárta, mely elmélyítette a közösségi kapcsolatokat és a foglalkozások alkalmával megszerzett tudást.

A konzorciumvezető Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai Szakmai, Szakszolgálati, Közművelődési és Sportintézet a fent említett tevékenységekhez kapcsolódóan három megyei szintű rendezvényt szervezett meg.

Szendrőn, Tiszakarádon és Tiszaújvárosban sor került az intézmény szervezésében már hagyományosnak számító „Tehetség-

Szendrő: Tehetséges cigány fiatalok kulturális seregszemléje

ges Cigány Fiatalok Kulturális Seregszemléje” elnevezésű rendezvényre, amelynek keretében az előadó művészet területén tehetséges roma fiatalok a megye három településén, három fordulóban mutathatták be hagyományörző produkcióikat. Öt helyszínen – Ózdon, Bánrévén, Szendrőn, Tiszakarádon és Tiszaújvárosban – tartuk az érdeklődő közönség elé a „Cigány mesterségek és foglalkozások a régi falun” című kiállítást, amelynek 10 roll upból álló darabjai a Bódva völgyében és tágabb környezetében, de az Északi-Középhegység tájféldrajzi egységén belül maradvá mutatták be az egykori cigány emberek mesterségbeli tudását, kézműves tevékenységét, jellemző foglalkozásait.

A Megyei Pedagógiai, Közművelődési és Sportintézet – ezúttal a projektprogram keretein belül – tizenegyedik alkalommal szervezte meg az Országos közművelődési telematikai konferenciát, amely mára a közművelődési szakma legrangosabb eseményévé vált az informatikai, telematikai fejlesztések területén. A konferencia témája hátrányos helyzetű csoportok informatikai képzésének lehetőségeit is magában foglalta.

Az említett programokon túlmenően létrehoztunk egy olyan Megyei Közművelődési Tudástárat, amely révén a „Hagyomány - Tehetség – Korszerűség” című projekt két éves futamideje alatt felhalmozódott információk, tanfolyami tematikák, oktatási segédanyagok, szakmai módszertani anyagok mindenki számára hozzáférhe-

tővé váltak. Ezek az anyagok online formában és fizikai valóságukban is elérhetőek. Ebben a tudástárban kapott helyet a megyénk neves képzőművészeinek, kulturális és közéleti személyiségeinek életrajzi adatait összefoglaló, jól áttekinthető adattár, valamint innen kölcsönözhető a pedagógiai szakkönyvtárban elhelyezett megyei helyismereti könyvek, közművelődési szakkönyvek, a cigányság kultúráját, valamint a kézműves hagyományokat bemutató különféle kiadványok.

A TÁMOP 3.2.3/08/2 „Építő közösségek” – közművelődési intézmények az egész életen át tartó tanulásért 2. kör: A közművelődés a nem formális és informális tanulás szolgálatában című pályázat kiírásakor az alapvető célkitűzés az volt, hogy a fejlesztések hatásaként elsősorban a területi és társadalmi hátrányokkal sújtott népesség számára a közművelődési intézmények olyan kompetencia- és képességfejlesztő, akár egyénre szabott képzési programok nyújtására legyenek képesek, amelyeket ezek a csoportok máshol nem érhetnek el, s amelyek hatása hosszú távon is fenntartható és biztosítható. Úgy gondolom, hogy a programok révén felhasznált közel százmilliós támogatási összeg jó befektetés volt, hiszen a megvalósított programok, képzések által a résztvevők tudásának, kompetenciáinak, egyúttal a munkaerő-piaci alkalmazkodóképességének növekedése jelentős mértékben javult, és ezáltal társadalmi beilleszkedésük folyamata is eredményesebb tendenciákkal jellemezhető.

Pappné Szalka Magdolna

OKTATÁST KIEGÉSZÍTŐ ISKOLARENDSZEREN KÍVÜLI PROGRAMOK

Az ózdi kistérség a 33 leghátrányosabb kistérségek egyike, így sok-sok nehézséggel küzd. Jelentős mértékű a munkanélküliség, meglehetősen sok szociális eredetű kérdés nehezíti a hétköznapokat. Ennek ellenére mi, akik itt élünk, szeretjük a várost. Tiszteljük múltját, s folyamatosan gazdagítjuk jelenét, jövőjét. Adottságainkból fakadóan építünk gazdag múltú kulturális örökségeinkre, helyi közösségeink hagyományaira. Gondozzuk a tehetségeket, a helyi tudást, támogatjuk az arra leginkább érdemeseket, illetve a leginkább rászorulókat.

A pályázati cél kiváló lehetőséget nyújtott a korszerű, informális úton megszerezhető és tovább fejleszthető tudás elsajátítására, a szociális hátrányok csökkentésére. Az Ózdi Művelődési Intézmények a pályázati kiírás 'B' komponensében foglalt tevékenységeket teljes körben pályázta és valósította meg.

1. Szociális tevékenységi terület

1.1 Ózdi kistérség képzési adatbázisa

Oktatási és képzési rendszerek elérhetőségeinek, hozzáférhetőségének javítása érde-

kében adatbázis létrehozása a kistérségben elérhető képzési szolgáltatásokról

A kistérségben élő hátrányos helyzetű fiatalok számára segíti a pályaválasztási döntést az a képzési adatbázis, amely elektronikus és nyomtatott formában egyaránt bárki számára hozzáférhető. Elektronikus változata az ÓMI weboldaláról (<http://www.ozdolvaso.hu/kepzesadatbazis/index.html>) korlátozások nélkül hozzáférhető, akár az érdeklődő saját otthonában is. Nyomtatott változata az intézmény KulcsPont-jában (értsd: információs szolgáltató központ) került elhelyezésre, amely az olvasók közkedvelt multifunkciós közösségi színtere. A korszerű információ-technológiával felszerelt közösségi internet hozzáférési pontban, az adatbázisban való keresés bárki számára biztosított.

Mind a képzésekre, mind a képző intézményekre adott a visszakeresés lehetősége. A módszertanilag és tartalmi értelemben is gondosan megszerkesztett adatbázis a felelős pályaválasztási döntéshez pontos, megbízható és gyorsan hozzáférhető információkat nyújt. Igaz ugyan, hogy a kistérségben működő képző intézmények

kiadványaiban és honlapjain rengeteg információ korábban is hozzáférhető volt, ezek az adatok azonban eddig csupán diszperz forrásokként léteztek, ami nehézséggé tette a keresést és lassította a hatékony tájékozódást. Egységes adatbázisunk egy helyen tárolja az adatokat a kistérségben élő fiatalok számára. Az oktatási intézményekkel a kapcsolattartás, az információcsere folyamatos, a változásoknak megfelelően az adatbázis folyamatosan frissítésre kerül.

1.2 Életvezetési tréning

A közoktatás általános problémája, hogy az intézményesített oktatás formális keretei között a tanulók képességeinek kibon-

takoztatása, fejlesztése nem tud maradéktalanul megvalósulni.

Az országos és helyi szinten zajló törekvések közül néhány megpróbálja a közoktatás fent említett hiányosságait ellensúlyozni, ám a fiatalok személyiségének és képességeinek fejlesztése teljes körűen ezekkel a programokkal nem megoldott. Az ÓMI részéről egy már kipróbált, kiváló hatásfokú életvezetési tréning került adaptálásra, és továbbfejlesztésre. Mind az adaptálást, mind a továbbfejlesztés alapjait a célcsoport körében elvégzett igényfelmérés teremtette meg. Alapvető célként fogalmaztuk meg, hogy azok a gyermekek és fiatalok részesüljenek egyénre szabott fejlesztésben, akiknek erre korábban nem

Életvezetési tréning, melynek fő célja a hátrányos helyzetű fiatalok kulcskompetenciáinak fejlesztése

volt lehetőségük, mivel valamilyen oknál fogva nem vettek, vagy nem vehettek részt egyetlen fejlesztő vagy felzárkóztató programban sem.

A tréningek Balogh Edina pedagógus irányításával a projekt népszerű elemeivé váltak, mondhatni várakozáson felüli eredményességet mutattak. Összesen 7 csoport vett részt a programban, csoportonként 12 fő részvételével. Egy-egy csoport 10-10 alkalommal, alkalmanként 2 órában találkozott. Összesen 84 fő vett részt a tréningeken, s minden esetben megfigyelhető volt, hogy a kurzusok résztvevői az idő előre haladtával mind jobban megnyitak, belső erőforrásaikat felszínre hozva aktívvá váltak, motivációs bázisuk megerősödött. A tréning végére önmaguk is érezték, hogy

kulcskompetenciáik fejlődtek, javult önismeretük. Egyértelműen bebizonyosodott, hogy az elsajátított alapokra építve kibontakozhat a célcsoport társadalmi integrációja.

2. Közművelődési tevékenységi terület

A térség és a város hátrányos helyzetéből adódó problémák (előregedés, szegénység, forráshiány, motivációhiány, aluliskolázatlanság stb.) az Ózdi Művelődési Intézményekben működő, nagy hagyományokkal rendelkező kulturális tevékenységet folytató közösségek számára egyre több működési nehézséget okoznak (pl.: fogyatkozó csoportlétszám, érdektelenség a csoportok tevékenységei iránt, a repertoár frissítésének elmaradása, a csoportok tevékenységeinek bizonytalan anyagi hátte-

re, alapvető kompetenciák hiánya a potenciális tagoknál stb.)

A pályázat keretein belül e működési nehézségek mérsékelése céljából az intézmény kulturális csoportjai közül három, az Aranygyűszű Díszítőművészeti Kör, az Ózdi Városi Vegyeskar és az ÓMI Zenés Színház informális és non-formális képzések megvalósításával kívánt segíteni.

Az említett tevékenységek alapvető céljaként mindhárom csoport esetében az utánpótlás biztosítását, valamint a kulturális tevékenység szempontjából elengedhetetlen kompetenciák fejlesztését határoztuk meg. Lényeges volt továbbá a hátrányos helyzetű fiatalok motiválása és bevonása az említett csoportok tevékenységébe, amely az érintett személyek társadalmi integrációját segítette elő.

2.1 Aranygyűszű Díszítőművészeti Kör: Megújuló hagyományok – népi kézművesség Ózdon. A honismeret és népművészet helyi szintézise

Az Aranygyűszű Díszítőművészeti Kör előzetes célcsoportelemzés és igényfelmérés után négy modulban, szakkörszerű foglalkozásokon, illetve egy tábor keretén belül vonta be a város és a kistérség – elsősorban hátrányos helyzetű – tanulóit a csoport tevékenységébe. Ennek célja, hogy tanórán kívül ismertesse meg a fiatalokat lakóhelyük hagyományaival, kismestersegeivel, alkotóival, illetve érdeklődést ébresszen bennük a tárgyalgatás, a kézművesség „mesterfogásainak” elsajátítása iránt. Fontos szempont volt, hogy a gyerekek képesek legyenek a megtanult

A képzés 4. modulja: tojásdíszítés

ismeretek gyakorlati alkalmazására, s így részesévé váljanak az Aranygyűszű Diszítóművészeti Kör mai kor igényeinek is megfelelő értékmentő és értékteremtő munkájának. Négy modulban, egyenként 30 – 30 órában zajlottak a képzések (gyöngyözés, szövés-fonás, hímzés, tojásdíszítés tárgykörben).

Modulonként 15-15 gyermek vett részt a képzésben, így összesen 60 diák ismerkedhetett a hagyományokkal. A gyerekek nagy érdeklődést mutattak valamennyi alkotó tevékenységben, s a projekt végére mindezek következtében bővültek történelmi, néprajzi ismereteik, fejlődött képzelőerejük, kreativitásuk, kézügyességük, kommunikációs készségük, önértékelésük. Ezáltal számtalan olyan kompetenciára

tettek szert, amelyek fejlesztésére a formális oktatás keretein belül szűkös a lehetőség, ugyanakkor elengedhetetlenek a felelős pályaválasztási döntések meghozatalához, az eredményes iskolai és közösségi munkához, s végeredményben a sikeres társadalmi integrációhoz. A projekt végül az „Olvasó” kisgalériájában az elkészített tárgyakat bemutató gazdag kiállítással, Szanticskán pedig egy hetes intenzív kézműves nyári táborral zárult 25 diák részvételével.

2.1.2 A csoport szakmai vezetőjének továbbképzése

A csoportvezető a pályázat keretein belül részt vett a „Népi játszóház foglalkozásvezető tanfolyam” oktatói képzésén. Ennek

célja, hogy a csoport a lehető legmagasabb színvonalú működtetéshez szükséges ismereteket és készségeket elsajátítsa.

2.2 Ózdi Városi Vegyeskar: tagtoborzás, hangképzés, repertoár-bővítés

Az Ózdi Városi Vegyeskar előzetes célcsoportelemzés és igényfelmérés után kiscsoportos ének-zenei tehetséggondozó foglalkozások keretében vonta be előadóművészeti tevékenységébe a településen, illetve a kistérségben élő hátrányos helyzetű fiatalokat, megteremtve így az utánpótlás-képzés alapjait.

Az általános iskola heti egy ének órájában csak minimális zenei ismeretekre tehetnek szert a gyerekek, és így magára az éneklésre, hangképzésre, légzéstechnikai gyakorlatra már nem jut kellő idő. A képzésben általános- és a középiskolás diákok vettek részt (7 fő), így kevésbé kiforrott, illetve érett hangú gyerekek együtt, egymással közreműködve, egymást támogatva vettek részt a tehetséggondozásban.

A képzésben résztvevő gyerekek – kiegészítve meglévő énektudásukat – összesen 30 alkalommal ismerkedhettek meg az ének-zene rejtelmeivel. A képzés célja mindazon zenei ismeretek átadása, technikai elemeinek elsajátítása, amelyek szükségesek egy kórus megfelelő szakmai munkájához. Az adottságok és a képességek csupán lehetőséget rejtjenek, művészi megszólalás esetén azonban a legfontosabb tényező a minőség és a modalitás. Élményt nyújtó éneklést kizárólag rendszeres hangképzéssel és ügyes hangvezetéssel érhetünk el. A képzés végére a csoport

tisztán intonáló, illetve érthetően éneklő „kóruossal” formálódott. A képzés lényegi részét képezte a különféle zenei alapismeretek oktatása, valamint az alapfokú furulya-oktatás is. A képzés végére sikerült két-három szólamban énekelni. A képzést kiválóan segítették a pályázatból beszerzett eszközök (kották, hangvilla, metronóm, furulya, ének-zene füzet, furulya, elektromos zongora). A képzés végére a kórusban való tiszta éneklés biztosítottá vált.

A Vegyeskar tagjai – összesen 20 fő – részére a hangképzést vezető Boros Géza művész-tanár az énekkar karnagyával kijelölte azokat a darabokat, amelyeken hangképzési feladatokat kívántak végezni, illetve amelyek segítségével javítani kívánták a technikai hibákat. Legfontosabb feladat a helyes légzés-technika rögzítése, begyakoroltatása, valamint az esetleges hibák differenciált, egyénre szabott javítása volt.

A sok-sok szólampróba során a technikailag problémásabb részeket külön is javították. A hangképzést szolgálta a kettős csoportos éneklés is, így egymást is kontrollálhatták a légző gyakorlatokban, de gyakori volt a hosszabb, alaposabb beéneklés is. A megbeszélte darabok szólamaiból kettős csoportokban tartottak próbát, majd amikor már mindenki énekelte ilyen módon, akkor az egész szólam közösen is áténekelte a darabokat, majd az átvett szólamokat összefésülve került sor az összpróba. Az összpróbát követően a kórus vezetőjével közösen végleges formába hozták a tanult darabokat. A résztvevőknek összesen 20 alkalom állt rendelkezésükre

Az Ózdi Városi Vegyeskar hangképzés közben

a hangképzés javítására. A zenei tábor keretében egy hetes intenzív zenei képzésben is részesültek Aggteleken (összesen 25 fő). Az Ózdi Városi Vegyeskar a fenti tevékenységekkel nem formális keretek között kívánta növelni a célcsoport zenei műveltségét, s fejleszteni azon kompetenciáikat, amelyek elengedhetetlenek a nagy múltú előadó-művészeti csoportban való sikeres szerepléshez.

A hangképzés a tábor idején még intenzívebben folytatódhatott. Az éneklés technikájának pontos elsajátítása még inkább könnyedebbé tette a meglévő repertoár bővítését, amelyre e projekt ugyancsak lehetőséget nyújtott. A 20 fő részvételével zajló 20 alkalmas biztosító képzés lehetővé

tette az új darabok színpadképes elsajátítását – ez a megújulás már elengedhetetlenül fontos volt a kórus számára. A projekt a megújult Vegyeskar koncertjével zárult, amely nagyszámú érdeklődő előtt zajlott az „Olvasó”-ban. Nem csak új repertoárt, de pontosan kidolgozott technikával előadott műveket hallhatott a nagyérdemű közönség.

2.3 ÓMI Zenés Színház: hangképzés, mozgásművészeti képzés, színházi helyzetgyakorlatok

Az ÓMI Zenés Színház a pályázat keretében belül elsősorban jelenlegi szereplőgárdájának kompetenciafejlesztését célozta meg. Az elsősorban amatőr színészekből

és énekesekből álló társulat a pályázat révén olyan hangképzési, mozgásművészeti, helyzetgyakorlati és beszédtechnikai képzéseket valósíthatott meg, amelyekre a csoport bizonytalan anyagi háttere miatt korábban nem volt lehetősége.

A hangképzéssel kapcsolatban felmerülő kérdések korábban csak az egyes darabokkal kapcsolatban felmerült konkrét problémák megoldására szorítkoztak, egyéb színpadi képzésre a programot megelőzően egyáltalán nem nyílt lehetőség a tagok számára. Ezért teljesen az alapoktól, 25 fő részvételével kezdődött el a képzés.

A hangképzést vezető Boros Géza tanár úrral az ÓMI Zenés Színház tagjai már korábban is találkoztak, így a kurzusvezető a tagok nagy részének hangí adottságait jól ismerte. Ugyanakkor voltak számára ismeretlenek is a csapatban. A képzést vezető tanár intenzív, alapos, és részletekbe menő munkavégzést jelölt meg célként mind az „Olvasóban” zajló, 20 alkalomból álló képzés során, mind pedig a zenei tábor ideje alatt, annak érdekében, hogy a résztvevők számára a későbbiekben megfelelő technikai alapokat nyújtson. Ennek keretén belül a fiatalok különféle légző gyakorlatokkal ismerkedtek meg, illetve az elméleti megbeszélés után mindenki egyenként kipróbálhatta a bemutatott technikai fogásokat. Ennek köszönhetően lehetővé vált a gyakorlati problémák elemzése. (Az általánosabb énektechnikai alapfogalmak tisztázása, többek között a támasz, a légzés és a hangzók megformálása problémáinak áttekintése, a hosszabb légző technikai gyakorlatok végzése, a beéneklés menete,

a skálagyakorlatok stb. kérdésköreinek megbeszélése.)

A tréning résztvevői a csoport vezetője által előre meghatározott dalokkal dolgoztak a beéneklés után. A képzés jelentős része egyéni foglalkozások keretében zajlott. Hangképzésen túl a kottaolvasás alapjainak elsajátítására is volt lehetőség, ezért a pályázat részeként az ehhez szükséges eszközöket is megvásároltuk.

A rendszeressé vált munkaalkalmak alapos felkészülést és építkezést tettek lehetővé, illetve ezeknek köszönhetően többnyire felmérésre kerültek a diákokban rejlő lehetőségek, képességek. Mind zeneileg, mind technikailag nagy fejlődést értünk el. Árnyaltabbá, igényesebbé vált az interpretáció, a zenei megfogalmazás – látható módon a csoport tagjai nehezebb feladatokat is egyre igényesebben oldanak meg, technikai fejlődésükkel párhuzamosan pedig állóképességük is jelentősen javult: egyre kevésbé fáradnak el a több órás előadások ideje alatt.

Különösen fontos, hogy a képzés során sikerült új tehetségeket is felfedeznünk, hiszen akik korábban csupán a tánckarban dolgoztak, a tréning keretein belül most kipróbálhatták énekesi kvalitásaikat is. A képzés eredményességét mutatja, hogy a csoport résztvevői közül többen nem csupán táncosként, de akár énekesként is megállják helyüket a színpadon.

De sikerült fejlődést elérni a zeneelméleti alapok lerakásában is. Elmondhatjuk, hogy a képzést abszolváló fiatalok közül mindenki megismerkedett a kottaolvasás alapjaival és ezeket az ismereteket egy

adott művészi feladat megoldásában eredményesen tudja használni is. Összességében tehát tartalmaznak és hasznosnak tekinthető az adott képzés, hiszen a meglévő tudásterületek elmélyítésén túl olyan új zenei ismeretek megszerzéséhez járult hozzá, amelyek elsajátítására más képzési formában nem feltétlenül lett volna mód. Reméljük a későbbiekben is lesz lehetőség hasonló közös munkára!

A projekt csúcspontjának azonban a Sárospatakon megrendezett 10 napos (2010. 07. 12-21.) tábort tekinthetjük. A település Művelődés Háza és Könyvtára adott otthont a képzésnek; a helyi művészeti csoport megismerése pedig kiváló alkalmat teremtett az együttműködésben részt

vevők felek közötti tapasztalatcserére, az egymástól való kölcsönös tanulásra.

Béri László társulatvezető, az Ózdi Művelődési Intézmények Zenés Színháza 25 tagjának továbbképzése során, többek között a színpadi jelenlét és mozgás technikáinak finomítására, valamint az alapvető színjátszói készségek fejlesztésére helyezte a legfőbb hangsúlyt. A situációs gyakorlatok főleg a koncentrációs készséget, a gondolkodást, az emlékezetet, a ritmus megtalálását fejlesztették. A fiatalok nagyon szívesen végezték ezeket a gyakorlatokat.

A megfelelően kiválasztott jelenetek kiemelt jelentőséggel bírtak a párok összehangolt mozgásának kialakításában. A

ÓMI Zenés Színház próbája

csoport tagjai közösen megtekintették és szakmai irányítás mellett elemezték a korábbi előadásairól készített felvételeiket, ennek során különös hangsúlyt kapott a metakommunikációs jelek rendszerének problematikája is. A tagok a tréning során nagyon ügyesen oldották meg a feladatokot és alkalmazták a non-verbális kifejezőmódokat.

A fiatalok az előadások során megismerték a különféle színpadformákat, a színpadi tér felosztásának lehetőségeit, illetve betekintést kaptak a szcenika, valamint a színpadi fénytechnika hatásainak jelentősége. A kiválasztott jelenetekben kiemelt szerepet kapott az ének. A színpadon egy-egy kiválasztott helyzetet improvizáltak a fiatalok, amely inspirálóan hatott rájuk. Minden feladatsor értékeléssel zárult.

A színészmesterség, a színpadi mozgás, a motívum- és mozgástervezési feladatok területén Uray Attila drámapedagógus kiváló mesterfogásokba avatta be a csoport tagjait. Az önállóan, illetve csoportosan végzett gyakorlatok képezték a kurzus tematikájának legfontosabb részét. Az a kreatív munka, amelyet bár vezetői instrukciók alapján, de mindenképpen saját képességeik felhasználásával végeztek a növendékek, más módon nem megszerezhető kompetenciák kialakulását tette lehetővé.

A táncképzés terén Maruzsi Diána táncnár szintén nagyszerű munkát végzett. Az alapos bemelegítés, a nyújtások, a láb- és karpozíciók gyakorlása, a „lábfejtördüléses technika” elsajátítása mellett számta-

lan speciális ismeretanyagot sajátítottak el a fiatalok.

Összefoglalóan tehát azt kell mondanunk, hogy a tábor mindannyiunk számára nagyszerű lehetőségeket biztosított a meglévő tudásanyagok továbbfejlesztésére. Új dolgok elsajátítása, a vélt fizikális határaink tágítása, a munka szeretete és a közösen, fáradtan eltöltött csendes esték maradandó élményt jelentenek.

A képzést végül egy egész estés musical-előadás zárta, mintegy 600 fős közönség előtt. Az erre való felkészülésnek fontos elemét képezte a díszlet- és jelmez készítés, amely a projektben részt vevő személyek további kompetenciáinak (kézügyesség, kreativitás stb.) fejlesztését segítette elő.

Elmondható tehát, hogy a tábor rendkívül eredményes, közösség és képességformáló szintérenként funkcionált, ahol a résztvevők hatékony szakmai továbbfejlődéséhez minden feltételt biztosítottak.

2.3.1 A csoport szakmai vezetőjének továbbképzése

A társulat vezetője Béri László, annak érdekében, hogy a csoport lehető legmagasabb színvonalú működtetéséhez szükséges ismereteket és készségeket elsajátítsa, a pályázat keretein belül a „Nem hivatásos Művészeti Csoport vezetője” képzésen vett részt.

A projekthez kapcsolódó valamennyi tevékenység a tervezésnek megfelelően került megvalósításra. Mindez rendkívüli mértékben hozzájárult ahhoz, hogy az ÓMI „Olvasó” a hagyományos közművelődési feladatait innovatív módon újítsa

meg, különös tekintettel az informális, valamint az élethosszig tartó tanulás tárgyköre vonatkozásában. A pályázati célok, illetve azok megvalósulása révén tevékenységünk minőségi változáson ment keresztül, ezáltal a közösségek számára még nagyobb a motiváció a továbblépésre.

Minden bizonnyal a fenntartási időszakban megszerzett képességek, tudások és tapasztalatok tovább gyarapíthatók. Ezt számos összetevő implikálja, többek között az Ózdi Művelődési Intézmények összetett infrastruktúrája, megfelelően

képzett szakalkalmazotti köre, a projektben közreműködők hatékony partnerségi viszonya, s nem utolsósorban a képzésekben résztvevő célcsoportok tagjai is. Az eredményesen záruló projekt olyan motivációkat alakított ki ugyanis a nevezett célcsoportban, amelyek elengedhetetlenül fontossá teszik a folyamatosságot.

A projekt időtartama alatt a lakosság figyelmét ráirányíthattuk az egyéni és közösségi kompetenciák fejlesztésének szükségességére, az informális és non-formális képzések, az élethosszig tartó tanulási folyamatok jelentőségére.

Szigetvári Eszter

DIGITÁLIS KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CÉLCSOPORTOK SZÁMÁRA

A „Hagyomány - Tehetség – Korszerűség” projekt első lépéseként 2010 februárjában 18 fő végezte el az E-tanácsadó képzést, amely a kurzus résztvevőit alkalmassá tette arra, hogy megtartsák a lakossági digitális kompetenciafejlesztő tréningeket. Nyárra elkészült a tréninget megalapozó tanulmány, amely tartalmazta a megvalósításhoz szükséges kötelező elemeket, valamint figyelembe vette az egyéni sajátosságokat is.

A szeptember 24-i szakmai találkozón a projektmenedzser ismertette a résztvevőkkel a konkrét pályázati előírásokat, a képzés megtartásának feltételeit, a szerződéskötés tudnivalóit, a szükséges technikai feltételeket.

A szerződések megkötése, illetve a tematika kialakítása az E-tanácsadók által már októberben megkezdődött. A tematika kialakításánál elsődleges szempontként merült fel az E-tanácsadó képzés tematikájának követése, amelyet minden esetben a kutatásban megállapított specifikus elemekkel is ki kellett egészíteni, vagyis

A lelkes putnoki csoport

az adott képességfejlesztő tréningek a csoportok igényeihez rugalmasan alkalmazkodtak.

Az első tanfolyam már október közepén lezajlott, december végéig pedig a húsz tanfolyamból tizenkettőt tartottunk meg. A résztvevők összetétele nagyon változó képet mutatott ugyan, a csoportok tagjainak nagy része azonban a hátrányos helyzetű térségekből vagy társadalmi rétegekből kerültek ki. (A miskolci 2. csoport például GYES-en, és/vagy GYED-en levő anyukákból rekrutálódott). A települések változékony szociokulturális összetétele, a társadalmi csoportok hátrányos helyzetének mértéke, iskolázottsága stb. következtében a képzésben érintett személyek előképzettsége között nagyon nagy különbségek mutatkoztak. Mindezt megfelelően jelzi, hogy a kistérségeken élők, a középkorúak és a nyugdíjasok között előfordultak olyanok, akik először láttak számítógépet.

A képzésvezetők az első megbeszélésen feltérképezték az előképzettséget és a kurzuson résztvevő személyek rendelkezésre álló szabadidejét, majd ennek megfelelően alakították ki a képzési időpontokat. Az oktatás differenciáltságát, rugalmasságát szemléletesen fejezi ki, hogy az oktatás milyen mértékben alkalmazkodott az egyéni igényekhez: voltak olyan résztvevők, akik hetente csupán 1 délutánt töltöttek a képzéssel 4 vagy 5 héten keresztül, de az is előfordult, hogy valaki 3 teljes napot töltött a csoport résztvevőivel. A képzést elkezdő személyek 94 %-a fejezte be a tanfolyamot. Figyelemre

méltó továbbá, hogy a csoport tagjai az oklevél átadásakor kivétel nélkül elégedettségüket fejezték ki mind az oktató munka színvonalát, mind pedig a képzés tartalmát illetően. Több ízben megfogalmazódott ugyanakkor, hogy ha van rá a későbbiekben lehetőség, a tréninget teljesítő hallgatók szívesen csatlakozhatnának hasonló jellegű tanfolyamokhoz, ahol gyakorlatorientált, azaz praktikust tudásterületek elsajátítására van lehetőségük.

Igazolások átadása Szalonnán

A képzések eredményességéhez természetesen hozzájárul az is, hogy néhány intézményben – könyvtárakban, művelődési házakban, iskolákban – az egyéb pályázati forrásokból korszerűsített számítástechnikai termekben folyhatott az oktatás. Összességében elmondható tehát, hogy 2011. március 31-ig a programban előirányzott képzések megfelelően, azaz mindenki megalégedésére, nagyobb nehézség nélkül zajlottak le.

Falucskai Zoltánné

MEGTARTÓ KÉPESSÉGET SEGÍTŐ KÖZÖSSÉGI PROGRAMOK

Szendrő – Szendrőlád – Szalonna községekben

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai Szakmai, Szakszolgálati és Közművelődési Intézet és az Ózdi Művelődési Intézmények 2009. december 11-én rendezték meg a „Hagyomány- Tehetség- Korszerűség” közművelődési projekt nyitó konferenciáját Szendrőládon.

A köszöntő után, a helyi gyerekek műsorát követően a megyei intézet képviselői mutatták be a pályázati projektet.

Ezután került sor a „Roma kézműves hagyományok, hagyományos cigány mesteriségek” című kiállítás megnyitására.

Ennek megtekintése után Szendrő, Szendrőlád, Szalonna gyermekei játszótéri foglalkozáson ismerkedhettek a roma kézműves mesteriségek (kosárfonás, szövés, fadaragás stb.) egyszerűbb fogásaival. Ezáltal sikerült felkelteni a gyerekek érdeklődését a közösség- és humán erőforrás-fejlesztést célzó program iránt.

1. Közösségi programok, tevékenységi körök a „Hagyomány - Tehetség - Korszerűség” projekten belül

A projekten belüli közösségi programok, tevékenységek központi célja, hogy a helyi közösségek hagyományaira és az érintet-

Roma hagyományokat, mesteriségeket bemutató kiállítás Szendrőn

tekben fellelhető speciális készségekre alapozva továbbfejleszthető tudást nyújtson a hátrányos helyzetűeknek, illetve az

arra leginkább rászorulóknak. A projekt megvalósulása során közművelődési feladatok mellett szociális feladatok teljesítésére is sor került.

A közösségi programok az ország egyik legelmaradottabb északi régiójában, az

edelényi kistérségben Szendrő - Szalonna - Szendrőlád községekben kerültek megrendezésre.

A három településen az alábbi programok működtek a 2010 és 2011-es év közötti időszakban:

Képzés	Időtartam	Képzési alkalmak	Résztevők száma
Helytörténeti szakkör	2010. február- április	10x2óra	10 fő
Lakossági digitális kompetenciafejlesztő tréning	2010 ősze	5x4óra	10 fő
Életvezetési ismeretek	2011. március	3x5x2óra	27 fő
Kézműves szakkör	2011. február-április	10x2óra	10 fő

A Szendrőlád – Szendrő – Szalonna térségében megvalósuló képzések

A fent említett közösségi programok a helyi erőforrásokra és igényekre támaszkodva új tanulási formák megismerésén keresztül nagymértékben hozzájárultak a lokális társadalmak integrációs folyamatainak dinamizálásához. Minden egyes program megvalósítását egy igényfelmérés előzte meg, amely a közösségi programok tevékenységeinek alapjául szolgált.

1.1 Helytörténeti szakkör

Az E komponensen belül Szalonna – Szendrő – Szendrőlád településeken 2010 februárjában helytörténeti szakkör indult. A szakkörökön a három település hátrányos helyzetű tanulói közül 10-10 fős csoportok vettek részt. E tevékenység központi céljaként egyfelől a helyi hagyományok feltárását, megismerését, és újjáélesztését, másfelől azonban a mindennapokban hasznosítható tudás megszerzését, jelöltük

meg. A szakkör vezetői helyi pedagógusok voltak, akik a foglalkozások tematikájának összeállításánál az igények alapján a roma hagyományok mellett a helyi sajátosságokat is beépítették a szakköri tevékenységbe.

Ezeknek a specifikumnak a figyelembevételével lehetővé vált, hogy a szakkör résztvevői megismerkedhessenek a helyi roma hagyományokkal, lakóhelyük múltjával, kulturális és történelmi értékeivel. Foglalkozásaik alkalmával felkutatták a roma hagyományokat ismerő személyeket, valamint a település kiemelkedő személyeit, akikre a helyi közösségek tagjai méltán büszkék lehetnek.

Természetesen a képzés tematikájában a legfontosabb szerepet a múlt értékeire való fókuszálás töltötte be. A gyerekek az adott települések múltjával kapcsolatban információkat gyűjtöttek, riportokat ké-

Helytörténeti tábor, Nagyvisnyó

szítettek, felgyűjtötték a roma kézműves hagyományok még élő elemeit. Mindezekről a legszélesebb körben tájékoztatták a település lakóit. A szakkörök – a régió történelmi múltjának megismerése mellett – a résztvevő tanulók tehetséggondozásának feladatát is ellátták.

Nagyvisnyón 2010 júliusában a három településen működő szakkör tagjai egy közös, 6 napos táborozáson vettek részt. Ott megismerkedtek egymással, egymás munkáival, kicserélhették egymással sajátos tapasztalataikat, amely az interkulturális és társadalmi konfliktusok eredményes kezelését megalapozó technikák kialakításában alapvető fontosságú tényező. Közösön dolgoztak, versenyeztek, vetél-

kedtek. A táborban összeállított program kapcsán elmélyítették ismereteiket a roma hagyományokról. A tábor szervezője és szakkörvezetői lelkiismeretes, alapos előkészületeikkel elérték, hogy a táborban részt vevő hátrányos helyzetű gyerekek életre szóló élménnyel gazdagodva tértek haza.

A szakköri munka által és a tábori élmények alapján motiváltabbá váltak a tanulók a tanulásban közösségért végzett tevékenységben, nőtt az önbizalmuk. Olyan képességeket és kompetenciákat sajátítottak el, amelyek hozzájárultak a későbbi sikeres pályaválasztásukhoz, továbbtanulásukhoz és természetesen az integrációjukhoz.

1.2 Kézműves szakkör

Szalonna – Szendrő – Szendrőlád településeken kézműves szakkör indult 2011 februárjában, amely által kinevelhetőek voltak azok a tanulók, akik kreatív képességeiket fejlesztve, olyan kompetenciákat sajátítottak el, amelyek alkalmassá tették őket arra, hogy a jövőben a közreműködésükkel ápolják a három településen a roma kézműves ágak hagyományait, s ezáltal hozzájáruljanak a helyi közösségi identitás megerősítéséhez.

A szakkör indítását megelőzte egy pszichológus által készített igényfelmérés, amely feltérképezte, hogy az induló szakkör tagjai közül ki milyen kézműves tevékenységek iránt érdeklődik. Az elemzések azt mutatták, hogy tanulók érdeklődnek a kosárfonás, az agyagozás, a fafaragás, a szövés és a hímzés iránt.

A szakkörök tematikájának összeállításánál figyelembe kellett venni, hogy voltak olyan igények, amelyek színvonalas kielégítéséhez komolyabb szaktudásra, illetve szakemberek segítségére volt szükség. Ennek eredményeképpen a 20 szakköri óra egy részét az adott terület szakemberei, másik részét helyi pedagógusok tartották meg. A kézműves foglalkozásokon a tanulók a tematikában szereplő speciális tevékenységek valamelyikéhez csatlakozva különféle tárgyakat készítettek el, amelyekből később egy közös kiállítást rendeznek.

A szakkörök eredményes működését biztosította, hogy a humán és anyagi erőforrások mindig rendelkezésre álltak – ezek a körülmények lehetővé tették, hogy a gyerekek kellően elmélyülhessenek és eredményesen működhessenek az adott tevé-

kenységi körökben. A foglalkozásokról az mondható el, hogy bensőségesek és vidám hangulatúak voltak, amelyet az ott készített fotók örökítettek meg. A tevékenységről a lakosságot minden településen tájékoztatták.

A három település szakkörének tanulói 2011. május végén 6 napos táborban adnak számot tudásukról Dubicsányban.

A programban által megcélzott tevékenység hozama, annak a lehetősége, hogy a későbbiek folyamán a szakkör munkájában résztvevő gyerekekben látja majd szélesebb környezete a pozitív követendő példát a roma kultúra ápolását illetően. A csoport tagjainak a helyi közösségekben való elismerése ugyanis megerősítésként hat a hátrányos helyzetűek szélesebb rétegeinek elfogadásában is, s ezzel reményeink szerint elősegíti az esetleges integrációs problémák megoldását.

1.3 Életvezetési ismeretek tréning

A „Hagyomány – Tehetség – Korszerűség” projektben belül Szalonna – Szendrő – Szendrőlád településeken életvezetési tréningek működtek 2011 márciusában. Az adott településekről 3-3 csoport vett részt ezen a tréningeken. Az egyes csoportokban 9-9 fő hátrányos helyzetű fiatal dolgozott együtt.

A tréning célja, hogy az azt megelőző igényfelmérés alapján segítséget nyújtson a beilleszkedési problémákkal küzdők számára mindhárom településen. A tréningen pszichológus és más területen dolgozó szakemberek és helyi pedagógusok működtek közre. (Ez utóbbiak, azaz a nevezett

pedagógusok korábban elvégezték a ”Képzők Képzője” tréninget.)

Az életvezetési programok elsősorban a 13-14 éves korosztályt célozták meg, akik a tréning keretén belül a beilleszkedés problémájával és azok megoldásával foglalkoztak. Fontos helyet foglalt el a tematikába az életvezetéssel kapcsolatos kérdéskörök megbeszélése is. A foglalkozások során igyekeztek a résztvevőkkel a domináns kultúra életvezetési normáit megismertetni, és ezek figyelembe vételével alternatív életpálya modelleket és jövőképeket felvázolni. A résztvevő diákok várhatóan könnyebben élik majd meg a jövőben felmerülő problémákat, jobban tudják kezelni esetleges konfliktusaikat, példáulértékűen viselkednek az adott csoportjaikban. A tanfolyamok, képzések, tréningek oldott légkörben zajlottak, köszönhető ez a színvonalas ellátásnak is. A résztvevők rendszeresen eljártak a foglalkozásokra, bátran fordultak kérdéseikkel a mentorokhoz, trénerekhez. Összegzésképpen tehát elmondható, hogy a fent említett tevékenységek és programok megvalósulása eredményeképp talán elvárható, hogy az adott településeken megerősödik a lokális identitás, illetve előtérbe kerül a helyi hagyományok megismerésére, újraélesztésére irányuló törekvések, amelyek segítségével kezelhetőbbé válnak a beilleszkedési problémák. Ezen kívül nagyon fontos, hogy a tevékenységek által hasznosítható ismeretekhez, speciális tudásfajtákhoz jutottak a képzésben résztvevők és bizonyos mértékig a környezetüket alkotó közösség is.

Életvezetési program, Szendrőlád

Bányiczki Lászlóné

„CIGÁNY MESTERSÉGEK ÉS FOGLALKOZÁSOK A RÉGI FALUN” KIÁLLÍTÁS ÉS A „TEHETSÉGES CIGÁNY FIATALOK KULTURÁLIS SEREGSZEMLÉJE” CÍMŰ PROGRAM TAPASZTALATAI

Az E-komponens keretén belül került megrendezésre megyénkben 5 helyszínen a **Cigány mesterségek és foglalkozások a régi falun** című kiállítás, amelynek az anyagát Szuhay Péter, a téma egyik legavatottabb szakértője, a Néprajzi Múzeum főmunkatársa állította össze.

A 10 roll-up-ból álló kiállítás a Bódva völgyében és tágabb környezetében, de az Északi- Középhegység vidékén maradvá mutatja be az egykori cigány emberek mesterségbeli tudását, kézműves tevékenységét, jellemző foglalkozásait.

A szerkesztő, a paraszti világ utolsó fél évszázada kapcsán a munkamegosztás sokféleségén keresztül próbálta megragadni a romáknak a tradicionális falusi társadalmon belül elfoglalt helyét és sze-

repét. A cigányok a térségben már a Mária Terézia korabeli összeírásokban szerepeltek.

A 19. századtól a cigányok ősei közül a régóta egy helyben élők leginkább muzsikálással, kovácmesterséggel, pástorkodással, vályog és téglaegetéssel foglalkoztak, de voltak közöttük a kézműves iparban dolgozó (cipészek, csizmadiák, kosárkötő és kötélfonó) munkások is, sokan azonban földnélküli napszámosként keresték kenyerüket. A cigány asszonyok nagy része ebben az időszakban többnyire a parasztokhoz járt tapasztani, meszelni, kemencét rakni, kendert törni, fonni. A cigányok letelepedett csoportjain kívül azonban nagy tömegekben életek ekkor még az ország területén vándoréletmódot folytató

A kulturális seregszemlén fellépő iskolai drámacsoport

cigányok, akik a nyersanyagszükséglet, illetve munka és piaci kereslet függvényében változtatták lakhelyüket. Ilyen etnikai, nyelvi csoportoknak tekinthetjük például a teknővájó beásokat, a rézműves kalderásokat vagy az üstfoltozó gurvárikat. De kerültek ki vándoriparosok a már több évszázada megtelepedett közösségek sorából is. A bádogos, a fűrókészítő, a kőszőrűs vagy az esernyőjavító cigány mesterek több napi járótvólságra is útra keltek, hogy munkát találjanak.

Ebbe az archaikus, összetett foglalkozási struktúrával jellemezhető világba tekinthetett be a kiállítás révén Ózd, Bánréve, Szendrő, Tiszakarád és Tiszaújváros iskoláskorú közössége és pedagógusai. A kiállítás anyagát több általános iskolába,

művelődési otthonba és könyvtárakba vittük el. A tanárok számos intézményben a népismereti óra keretében ismerkedhettek meg az anyaggal. A képeken látható ismeretanyagot a Roma Kultúra Háza és a Romák Közép- és Kelet-Európában című multimédiás anyag egyidejű levetítésével is kiegészítettük. Közel 2000 látogatója volt ennek a kiállítás-sorozatnak.

A „Tehetséges cigány fiatalok kulturális seregszemléje” című rendezvény intézetünk hagyományosan nagyszerű programja már évek óta. E program ismételt megszervezésével – ahogyan a kiállítással is – kiléptünk újabb helyszínekre az E-komponenst meghatározó 3 település, Szendrő, Szendrőlád és Szalonna lokális teréből.

A három helyszínen, Szendrőn, Tiszakarácson és Tiszaújvárosban megrendezett kulturális seregszemléket kistérségi szinten szerveztük. Célunk az volt, hogy a tehetséges roma fiatalok az előadóművészetek területén bemutatkozhassanak. Mindhárom helyszínen azonos művészeti ágakban (vers- és prózamondás, tánc, zene, ének), illetve egyéni és csoportos kategóriákban lehetett nevezni. A szervezésben partnerként működtek közre a kistérségek pedagógiai szolgáltató szervezeteinek a munkatársai, akik segítettek a kapcsolatteremtésben.

Szendrőn és Tiszakarácson 150-150 gyermek, Tiszaújvárosban pedig 205 fiatal méretette meg magát a színpadon. Szakértő zsűri bírálta el a produkciókat. Minden helyszínen voltak olyan produkciók, amelyek nagyon magas színvonalúnak ítélt a zsűri. Általános tapasztalatként fogalmazódott meg, hogy azokban a térségekben, hol művészeti alapiskolákat működtetnek nagyon felkészült résztvevők, s meglehetősen színvonalas előadások érkeztek. Mindhárom helyszínen a pedagógusok elmondták: nagyon örültek a lehetőségnek, hogy a tanulók bemutatkozhattak.

Takács Adrienn

MEGYEI KÖZMŰVELŐDÉSI TUDÁSTÁR ÉS ADATBÁZIS

A Megyei Közművelődési Tudástár és Adatbázis létrehozásának megtervezésekor egyik fontos célkitűzésként fogalmaztuk meg, hogy a projekt tevékenységei során felhalmozott tudásanyag összegyűjtése biztosítsa a TÁMOP 3.2.3/08/2-2009-0056 azonosítószámú projekt hosszú távú és folyamatos fenntarthatóságát. Emellett további célként említhető, hogy a létrehozott tudásanyag hozzáférhető legyen az érdeklődők és a projekt eredményeit hasznosítani, feldolgozni kívánók számára. Ezért a tartalmi tényezők kidolgozásánál szem előtt kellett tartanunk, hogy a „Hagyomány – Tehetség – Korszerűség” projekt tevékenységei során felhasznált és kidolgozott, a Megyei Közművelődési Tudástár szempontjából jól hasznosítható szakmai anyagokat, módszertani eszközöket és információkat rendszerszerűen gyűjtsünk össze. A hozzáférést két módon biztosítjuk, egyrészt online módon, a projekt keretein belül megvalósuló internetes adatbázis és honlap kialakításával, másrészt helyben elérhető adatbázis formában, amely a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai Szakmai, Szakszolgálati, Közművelődési és Sportintézet könyvtárának külön erre a célra kialakított helyiségében vehető majd igénybe.

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei
**Közművelődési
Tudástár
és Adatbázis**

 Bővebben

Azoknak az érdeklődőknek, akik a helyben kialakított könyvtári adatbázist kívánják használni, jól felszerelt, nyugodt légkörű helység áll a rendelkezésükre, ahol biztosítani tudjuk az internetes adatbázishoz való hozzáférést, és böngészést. Lényeges, hogy a Tudástár online adatbázisában fellelhető információkat, dokumentumokat igény esetén helyben ki is lehet nyomtatni. Ezen kívül a projekt rövid, fényképes összefoglalója is várhatóan megtekinthető lesz itt. A pályázati forrásból beszerzett szakkönyvek, szakmai CD-k, DVD-k az intézeti könyvtár online katalógusában megtalálhatóak, s az érdeklődők számára természetesen kölcsönözhetőek. Az alábbi kategóriák szerint alakítottuk ki a beszerzendő könyvek listáját:

- **Megyei helyismereti könyvek**
- **Cigányság kultúrája**
- **Kézműves témájú könyvek** (kreatív képességek fejlesztése, népi kézműves hagyományok, játszóházi foglalkozások)
- **Informatikai ismeretek** (oktatási segédanyagok: e-tanácsadó képzés, számítástechnikai alapismeretek, internethasználat)
- **Tréningkönyvek**
- **Közművelődési témájú könyvek**

Manapság az elérhetőség teljes körű biztosítása elképzelhetetlen lenne internetes adatbázis kialakítása nélkül. A Tudástár információtartalmának kialakítása során két fő irányvonalat határoztunk meg, amely egyrészt meggyénk kulturális adatait foglalja magában, másrészt pedig segíti a közművelődés, azaz az oktatás területén dolgozó szakemberek munkáját. 2011. június végétől elérhető a kult-tura.hu weblapon a megyénk kulturális életében jelentős szerepet játszó személyiségek életrajzi adatait bemutató adatbázis. Ezt

úgy alakítottunk ki, hogy az információs korpusz tartalmi értelemben a későbbiek során is bővíthető, fejleszthető legyen. Ebben a biográfiai adatok mellett feltöltésre kerülnek az alkotók munkáit bemutató fényképek, valamint az elérhetőségeik is. Terveink között szerepel, hogy egy helyre összegyűjtsük a megye nagyvárosainak adatbázisait is, azzal a céllal, hogy egy adott település honlapján összegyűjtött adatokat azonnal és egyszerűen érhék el az érdeklődők.

A pályázat során kidolgozott tematikák, tananyagok, illetve kutatások hozzáférhetőségével szeretnénk segíteni a pedagógusok, közművelődési szakemberek, valamint a szélesebb érdeklődő közönség munkáját. Természetesen lehetőséget nyújtunk arra, hogy bárki komolyabb betekintést nyerhessen a projekt munkába. Elérhetőek lesznek a rendezvényeken, képzéseken készült fényképek, szakmai és sajtó anyagok, valamint a pályázat teljes munkásságát bemutató összefoglaló vizuális dokumentációk is.

A nyitórendezvényen a gyerekek elsajátíthatták a kosárfonás alapjait

Az Aranygyűszű Díszítőművészeti Szakkör utánpótlása

5 napos képzés keretében sajtóították el a pedagógusok az életvezetési ismeretek alapjait

Tehetséges cigány fiatalok kulturális seregszemléjén mindenki lehetőséget kapott arra, hogy tudását bemutassa

Az életvezetési program résztvevői játékos sgeítségével ismerhették fel az együttműködés fontosságát

Az Ózdi Városi Vegyeskat tagjai intenzív hangképzésen vettek részt

A fazekas mesterség bemutatása a Kézműves táborban

A nem formális tanulás mellett a közösségi tevékenységek is helyett kaptak a táborok programjában

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyterv.gov.hu
06 40 638 638

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.